İŞKUR
TÜRKİYE İŞ KURUMU

2018 Yılı
Faaliyet Raporu

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ 4
2. AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER 7

2.1. Mesleki Eğitim Kursları 8

2.2. İşbaşı Eğitim Programları 8

2.3. Girişimcilik Eğitim Programları 9

2.4. Toplum Yararına Programlar 10
3. İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZLERİNE YÖNELİK FAALİYETLER 11
4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER 14

4.1. Kadınlar 15

4.2. Gençler 19

4.3. Engelliler 23

4.4. Eski Hükümlüler 28
5. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI 31
6. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR VE İL UYGULAMALARI 33
7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER 35

GRAFİKLER

GRAFİK 1: 2018 YILI MESLEKİ EĞİTİM KURSLARI FAYDALANICI SAYISI 8
GRAFİK 2: 2018 YILI İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMLARI FAYDALANICI SAYISI 9
GRAFİK 3: 2018 YILI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİM PROGRAMLARI FAYDALANICI SAYISI 9
GRAFİK 4: 2018 YILI TOPLUM YARARINA PROGRAMLAR FAYDALANICI SAYISI 10
GRAFİK 5: 2018 YILI BİREYSEL GÖRÜŞME YAPILAN KADIN ORANI 17
GRAFİK 6: 2018 YILI İŞE YERLEŞTİRİLEN KADIN ORANI 17
GRAFİK 7: 2018 YILI MESLEKİ EĞİTİM KURSLARINDAN FAYDALANAN KADIN ORANI 18
GRAFİK 8: 2018 YILI İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMLARINDAN FAYDALANAN KADIN ORANI 18
GRAFİK 9: 2018 YILI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİM PROGRAMLARINDAN FAYDALANAN KADIN ORANI 19
GRAFİK 10: 2018 YILI ÖZEL SEKTÖRDE İŞE YERLEŞTİRİLEN GENÇ SAYISI 21
GRAFİK 11: 2018 YILI GENÇLERLE YAPILAN BİREYSEL GÖRÜŞME SAYISI 22
GRAFİK 12: 2018 YILI MESLEKİ EĞİTİM KURSLARINDAN FAYDALANAN GENÇ SAYISI 22
GRAFİK 13: 2018 YILI İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMLARINDAN FAYDALANAN GENÇ SAYISI 23
GRAFİK 14: 2018 YILI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİM PROGRAMLARINDAN FAYDALANAN GENÇ SAYISI 23
GRAFİK 15: 2018 YILI ENGELLİ İŞE YERLEŞTİRME SAYISI 25
GRAFİK 16: 2018 YILI BİREYSEL GÖRÜŞME YAPILAN ENGELLİ SAYISI 25
GRAFİK 17: 2018 YILI MESLEKİ EĞİTİM KURSLARINA KATILAN ENGELLİ SAYISI 26
GRAFİK 18: 2018 YILI İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMLARINA KATILAN ENGELLİ SAYISI 26
GRAFİK 19: 2018 YILI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİM PROGRAMLARINA KATILAN ENGELLİ SAYISI 27
GRAFİK 20: 2018 YILI BİREYSEL GÖRÜŞME YAPILAN ESKİ HÜKÜMLÜ SAYISI 28
GRAFİK 21: 2018 YILI MESLEKİ EĞİTİM KURSUNA KATILAN ESKİ HÜKÜMLÜ SAYISI 29
GRAFİK 22: 2018 YILI İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMLARINA KATILAN ESKİ HÜKÜMLÜ SAYISI 29
GRAFİK 23: 2018 YILI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİM PROGRAMLARINDAN YARARLANAN ESKİ HÜKÜMLÜ SAYISI 30

1. GİRİŞ

Üretim faktörlerinin vazgeçilmezi olan işgücü, tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de büyük bir öneme sahiptir. Üretim tekniği nasıl olursa olsun; en ileri teknoloji üretim sistemlerinde dahi işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada, nitelikli ve yetişmiş işgücü büyük önem arz etmektedir. Üretimde meydana gelen katma değerin, işgücü verimliliği ve etkinliğinin arttırılması maksadıyla yerel düzeyde ilk elden önlemlerin alınması, gerekli hamlelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

İşgücü piyasalarında yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal değişim neticesinde ortaya çıkan yeni durumlara uyum sağlamak küresel dünyanın aktörleri haline gelen yerel birimlerin ve sosyal diyalogun önemini artırmakta, işgücü piyasası ile ilgili sorunların çok paydaşlı bir yapıda, en kısa zamanda ve en pratik yolla çözüme kavuşturulması yaklaşımı öne çıkmaktadır.

Pek çok ülkenin en önemli sorunlarından birisi olan işsizliğe çözüm üretme noktasında uygulanacak politikalar da, ancak sosyal diyalog mekanizmasının etkin işletilmesi yoluyla mümkün hale gelmektedir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları (İİMEK), çok taraflı sosyal diyalog mekanizmalarının önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Bu Kurulların, ilin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etmek, mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ve istihdam konularında etkinlik ve verimliliği artırmak maksadıyla yerel düzeyde politikalar oluşturmak, plan yapmak ve karar almak, ilgili kurum ve kuruluşlara görüş ve önerilerde bulunmak gibi büyük öneme sahip görevleri bulunmaktadır.

4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 625'inci maddesinde üyeleri sayılan İİMEK, Türkiye İş Kurumu'nun dört temel organından birini oluşturmaktadır. Yerelde faaliyet göstermesi hasebiyle, merkez - yerel koordinasyonunun ve işbirliğinin sağlanmasında da oldukça önemli bir yere sahip olan İİMEK; valinin başkanlığında, belediye başkanı, büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreteri ya da genel sekreter yardımcısı, il özel idaresi genel sekreteri, çalışma ve iş kurumu il müdürü, il millî eğitim müdürü, il sanayi ve teknoloji müdürü, il ticaret ve/veya sanayi odası başkanı veya başkanları, işçi konfederasyonlarından birer temsilci, işveren konfederasyonlarından birer temsilci, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan bir temsilci, il esnaf ve sanatkârlar odaları birliği başkanı, ilde bulunan yükseköğretim kurumlarının çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü veya mesleki teknik eğitim bölümlerinden valinin belirleyeceği bir öğretim üyesi, il

ticaret müdürü, kalkınma ajansı temsilcisinden oluşmaktadır. Ayrıca 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Kurul toplantılarına ilde kadın konusunda faaliyette bulunan STK'lardan bir temsilcinin de davet edilmesi zorunludur.

Kurul başkanının gerekli görmesi hâlinde Kurulun gündem maddesindeki konular hakkında ilgili kurum ve kuruluşlardan bir temsilci Kurula bilgi vermek ya da görüş bildirmek maksadıyla davet edilebilmektedir. İhtiyaç görülmesi halinde Kurul toplantılarına Genel Müdürlükten İstihdam Uzmanı, Daire Başkanı ve üstü düzeyde katılım sağlanabilmektedir. Bu doğrultuda, 77 ilimizde yapılan Kurul toplantılarına 2018 yılı içerisinde Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nden katılım sağlanmıştır.

İİMEK'in görevleri, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 6'ncı maddesinde ifade edilmiştir. Buna göre; ilin istihdam ve mesleki eğitim politikasını oluşturmak, ilin muhtelif sektör ve branştaki işgücü ve mesleki eğitim ihtiyacını belirlemek üzere işgücü piyasası analizleri yapmak-yaptırmak, il düzeyinde işgücü piyasası bilgi sistemi ile izleme-değerlendirme sistemini oluşturup uygulamak, bu maksatla gerektiğinde ilgili alan uzmanlarından komisyonlar oluşturmak, bunların görev tanımları çerçevesinde hazırladıkları raporları değerlendirmek, yayınlamak ve gerektiğinde ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarına sunmak, Millî Eğitim Bakanlığınca gönderilen mesleki ve teknik eğitim çerçeve programlarının işgücü piyasası araştırma sonuçlarına göre ilin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi için görüş bildirmek, il düzeyinde istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirleri belirlemek ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek, işgücü piyasası araştırma sonuçları da dikkate alınarak İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Kurum tarafından hazırlanan işgücü yetiştirme faaliyetlerine ilişkin planları onaylamak ve bunların uygulama sonuçlarını izlemek, işgücü ihtiyaç analizleri sonuçlarını da dikkate alarak, ilde bulunan tüm mesleki ve teknik eğitim veren okul veya kurumların bünyesinde yer alacak alan ve dalların belirlenmesi, kısa, orta ve uzun vadede ilin mesleki ve teknik eğitim okul yatırımlarının planlanması ile beraber eğitimi yapılacak alan ve dal ihtiyaçlarını belirleyerek Millî Eğitim Bakanlığına görüş sunmak, çıraklık ve mesleki eğitim kapsamı dışında çocuk çalıştırılmasının önüne geçilmesi konusunda gerekli çalışmaları yapmak İİMEK'in görevleri olarak sıralanmıştır.

Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olmak üzere İİMEK, her yıl dört kez olağan olarak toplanmaktadır. İhtiyaç duyulması halinde başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplantı da yapılabilmektedir. Kurul toplantıları, il istihdam politikası ve il mesleki eğitim politikası olmak

üzere iki oturumdan oluşmaktadır. Yapılacak toplantıların gündemi ise, Kurul başkanı ve talep olması durumunda üyelerin görüşü alınarak Yürütme Kurulu tarafından belirlenmektedir.

81 İl Müdürlüğümüzün hazırlamış olduğu faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları 2018 Yılı Faaliyet Raporu 7 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü ile başlayan rapor; Aktif İşgücü Piyasası Programlarına Yönelik Faaliyetler, İşgücü Piyasasına Yönelik Faaliyetler, Özel Politika Gerektiren Gruplara Yönelik Faaliyetler ile devam etmekte, 5'inci bölümde Üye Kurumların Toplantılara Katılım Durumları, 6'ncı bölümde Kurullarda Alınan Örnek Kararlar, 7'nci ve son bölümde ise değerlendirme ve öneriler sunulmaktadır.

2. AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER

Aktif işgücü faaliyetleri, işgücü piyasası üzerinde doğrudan etkiye sahip olan ve istihdama ilişkin şartları işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirmeyi hedefleyen önemli faaliyetler arasında yer almaktadır. Mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları ve toplum yararına programlar aktif işgücü piyasası programları arasında yer almakta olup, bu faaliyetler işgücü piyasasına yön vermek maksadıyla uygulanmaktadır.

Özel politika gerektiren grupların istihdamının desteklenmesi, işgücünün mesleki niteliklerinin artırılması ve işgücüne iş tecrübesi kazandırılmasının yanı sıra kendi işini kurmak isteyenlerin desteklenmesini de hedefleyen aktif işgücü programları ülkemizde başarıyla uygulanmaktadır.

Meslek sahibi yahut sahip olduğu mesleki alanda yeterli bilgiye sahip olmayan, farklı mesleki alanlarda istihdam edilmek isteyen ya da mesleğini değiştirmek isteyen kişilere yönelik eğitim imkânları aktif işgücü faaliyetleri çerçevesinde sağlanmaktadır.

Bununla birlikte özel politika gerektiren gruplara yönelik çalışmalar da aktif işgücü programları içinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

İşbaşı eğitim programları yoluyla; mesleğinde teorik bilgi sahibi olmasına karşın iş tecrübesi yönünden eksikliği bulunan kişilere deneyim kazandırılmakta; bu sayede hızlı bir şekilde istihdam edilebilirlikleri desteklenmektedir.

Toplum yararına programlar ile de işgücü piyasasına girmekte zorluk yaşayan özel politika gerektiren gruplara kamusal faydanın yüksek olduğu alanlarda yapılacak işlerle çalışma alışkanlık ve disiplininin kazandırılmasının yanı sıra geçici süreyle gelir desteği sağlanmaktadır.

Aktif işgücü programları, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarında alınan kararlar aracılığıyla hayata geçirilmekte olup, söz konusu bu faaliyetler Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü koordinasyonunda hazırlanarak, Kurul toplantılarında değerlendirildikten sonra uygulamaya konulmaktadır.

2.1. Mesleki Eğitim Kursları

İŞKUR, işgücü piyasasından elde edilen veriler ışığında odalar, borsalar, birlikler, meslek kuruluşları ve işverenlerle birlikte işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak maksadıyla mesleki eğitim kursları düzenlemektedir. Kurslar, istihdam garantili ve garantisiz mesleki eğitim kursları, çalışanların mesleki eğitimi, engellilere yönelik mesleki eğitim ve rehabilitasyon faaliyetleri, hükümlü ve eski hükümlülerin mesleki eğitimine yönelik faaliyetler, özel politika ve uygulama gerektiren kişi ve gruplara yönelik mesleki eğitim kursları şeklinde çeşitlenmektedir.

Grafik 1: 2018 Yılı Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı

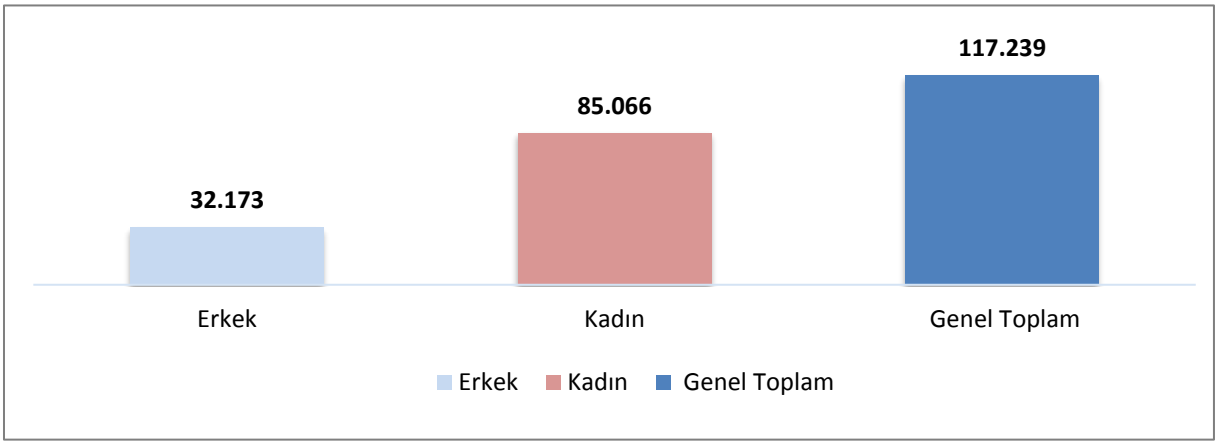

2018 yılında düzenlenen mesleki eğitim kurslarına toplam 117 bin 239 kişi katılmıştır. Yararlanıcıların yaklaşık; %73'ü kadın, %48'i 15-29 yaş grubunda gençtir.

Ayrıca eğitim düzeyi açısından bakıldığında ise %56'sı ilköğretim mezunu, %23'ü ortaöğretim mezunu, % 13'ü ise ön lisans ve üstü eğitim mezunudur.

2.2. İşbaşı Eğitim Programları

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin, edinmiş oldukları teorik bilgiyi, pratiğe dönüştürmek, mesleki açıdan tecrübe kazanmalarını sağlamak ve işverenlerin de işe alacağı kişiyi kendi bünyesinde yetiştirmesine ve kişiyi işin başında tanımasına imkân sağlamak maksadıyla en az 2 çalışanı olan işyerlerinde İşbaşı Eğitim Programı (İEP) düzenlenmektedir.

Gerçek bir çalışma ortamını katılımcılara sunan ve yararlanıcılara tecrübe kazanma fırsatı sağlayan İEP'ler İŞKUR'un en önemli faaliyetleri arasında yer almaktadır.

Grafik 2: 2018 Yılı İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı

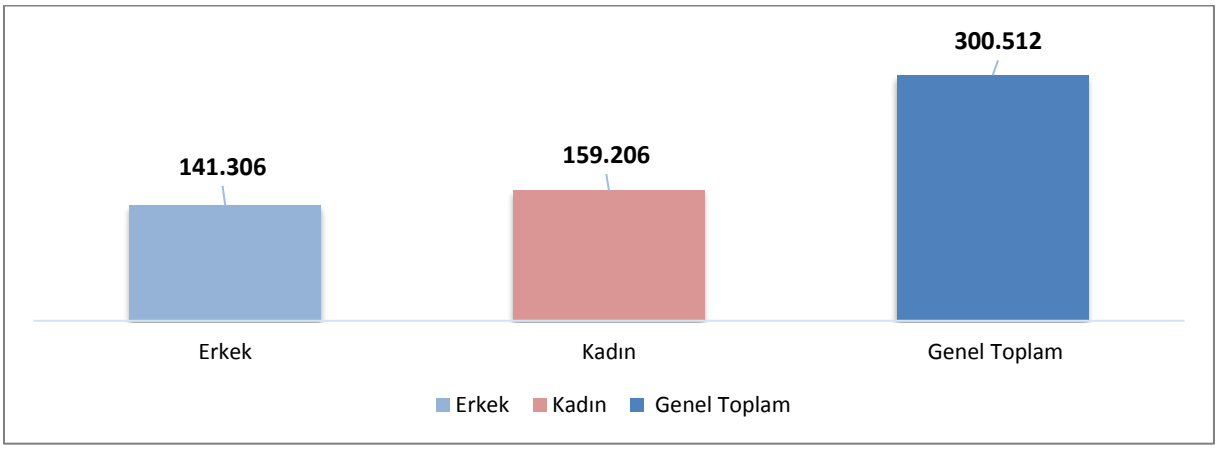

2018 yılında işbaşı eğitim programlarından toplam 300 bin 512 kişi yararlandırılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %53'ü kadınlardan oluşurken, %74'ü 15-29 yaş grubundaki gençlerden oluşmaktadır. Eğitim düzeyi itibarıyla katılımcıların; %38'i ilköğretim mezunu, %34'ü ortaöğretim mezunu, %26'sı ise ön lisans ve üstü eğitim mezunudur.

2.3. Girişimcilik Eğitim Programları

Kuruma kayıtlı olan kişilerin kendi işlerini kurmalarına ve işerini geliştirmelerine imkân tanıyan girişimcilik eğitim programları 2009 yılından beri uygulanmaktadır. İŞKUR, bu programlar vasıtasıyla finansal destek imkânlarına erişilmesine katkı sağlamaktadır.

Grafik 3: 2018 Yılı Girişimcilik Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı

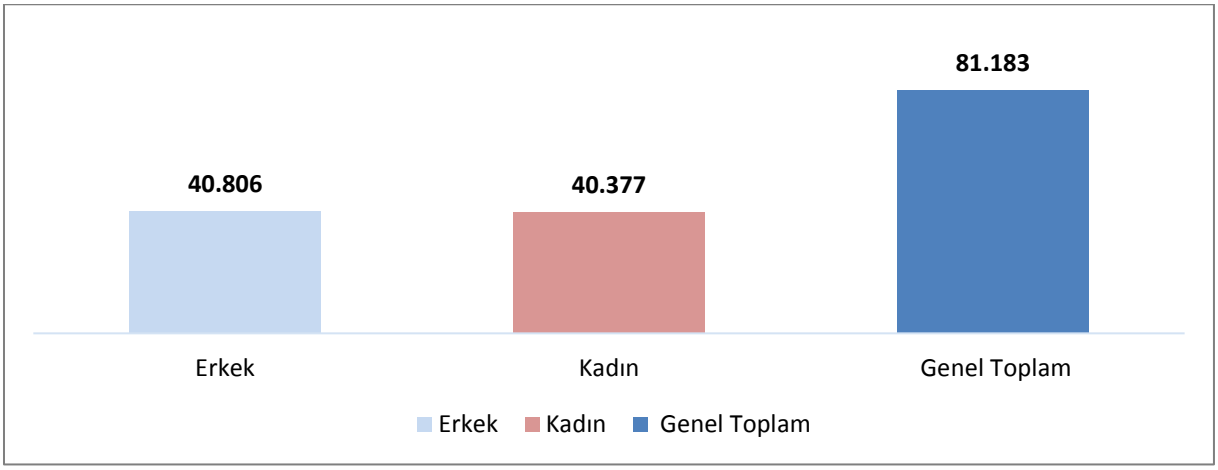

2018 yılında toplam 81 bin 183 kişi girişimcilik eğitim programlarından yararlanmıştır. Katılımcıların yaklaşık % 50'si kadın, % 40'ı 15-29 yaş grubundaki gençtir. Eğitim düzeyi itibarıyla katılımcıların %33'ü ilköğretim mezunu, %30'u ortaöğretim mezunu, %33'ü ise ön lisans ve üstü eğitim mezunudur.

2.4. Toplum Yararına Programlar

Toplum yararına programlar (TYP), doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak maksadıyla uygulanmaktadır.

Çevre temizliği, kamusal altyapının yenilenmesi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çevre düzenlemesi ile bakım onarım ve temizlik işleri yapılması, yenileme, tarihi ve kültürel mirasın korunması, ağaçlandırma, park düzenlemesi vadi ve dere ıslahı ve erozyonu önleme gibi toplumun geneline yönelik fayda sağlayan alanlar, TYP'lerin uygulama alanlarını oluşturmaktadır.

Kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler, terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlar TYP'lerin öncelikli hedef kitlesini oluşturmaktadır.

Grafik 4: 2018 Yılı Toplum Yararına Programlar Faydalanıcı Sayısı

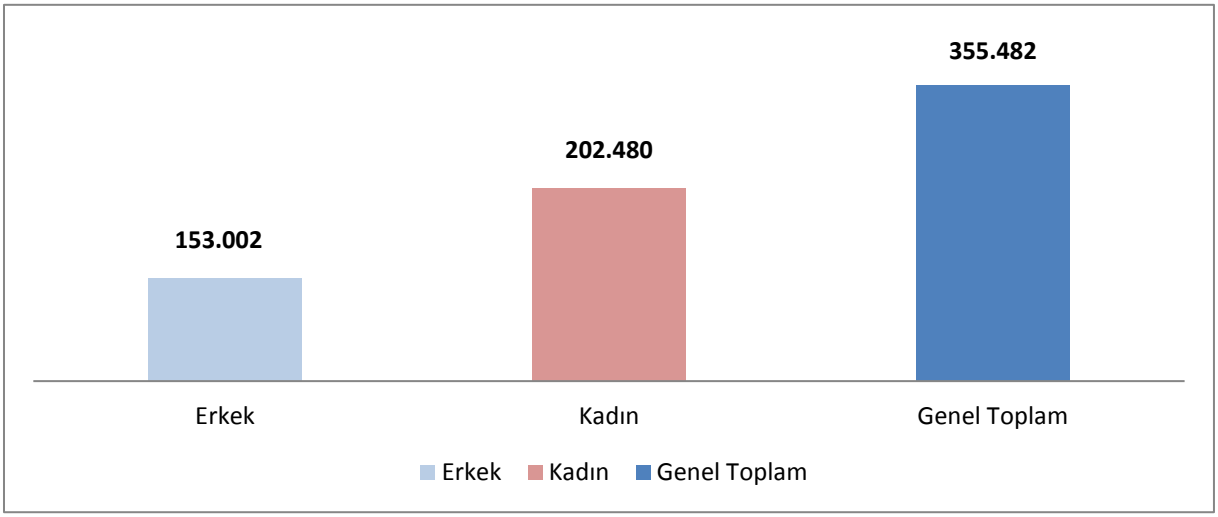

2018 yılında TYP kapsamında uygulanan programlardan toplam 355 bin 482 kişi yararlandırılmıştır. Bu kişilerin 153 bin 2'si erkek, 202 bin 480'i ise kadınlardan oluşmaktadır.

3. İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZLERİNE YÖNELİK FAALİYETLER

İşgücü piyasasına ilişkin güncel, doğru ve güvenilir bilgiye sahip olmak, işsizliğin azaltılması, istihdamın korunup, geliştirilmesi noktasında büyük önem arz etmektedir. İŞKUR, işgücü piyasasını düzenli olarak izleyerek araştırmalar yapmakta, bu araştırmalardan elde etmiş olduğu verileri derlemekte ve analiz etmektedir. Bu analizler neticesinde elde edilmiş veriler aracılığıyla da sunmuş olduğu hizmetlerin nitelik ve niceliğini artırmaktadır.

2007 yılından itibaren İŞKUR tarafından, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren ise TÜİK işbirliğiyle, işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi maksadıyla düzenli olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir.

İPA sonuçları; genel istihdam yapısını, açık işlerde talep edilen becerilerin ve işyerlerindeki istihdam beklentisinin tespitini, gelecek dönemde ihtiyaç duyulacak meslekler ile temininde güçlük çekilen meslekleri, göstermesi ve bu tespitler neticesinde aktif işgücü politikalarına veri teşkil etmesi açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir.

İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında 2018 yılında 2 Nisan – 11 Mayıs tarihlerinde 89 bin 324 işyeri, İş ve Meslek Danışmanları tarafından ziyaret edilmiş olup, bu ziyaretlerin sonucunda oldukça kapsayıcı sonuçlara ulaşılmıştır. 2018 yılı araştırma sonuçları Türkiye raporu, 81 il raporu ve sektörel raporlar halinde yayımlanmıştır.

Araştırma kapsamında Türkiye genelinde; 17 sektör bazında 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri için sadece Türkiye geneli, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için Türkiye geneli ve il düzeyi tahmini verilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için 77 ilde tamsayım 4 ilde ise örnekleme yöntemi ile tespit edilen işyerleri ziyaret edilmiştir.

Çalışma kapsamında 1 milyon 78 bin 402'si 2-9 istihdamlı, 110 bin 933'ü 10-19 istihdamlı ve 105 bin 742'si ise 20+ istihdamlı olmak üzere toplam 1 milyon 295 bin 77 işyeri için veri üretilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında;

- Ülkemizdeki işyerlerinin önemli bir kısmı küçük ölçeklidir. İşyerlerinin yüzde 83,3'ü 2-9, yüzde 8,6'sı 10-19, yüzde 8,2'si ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleridir.
- Sektörler itibariyle en fazla işyeri sırasıyla "Toptan ve Perakende Ticaret", "İmalat" ve "İnşaat" sektörlerinde yer almaktadır. En az işyeri ise "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım" sektöründe yer almaktadır.

- İşyerlerinin yüzde 30,8'i 0-4 yaş aralığında, yüzde 26,1'i ise 5-9 yaş aralığındadır. Buna göre işyerlerinin yüzde 57'si başka bir ifade ile işyerlerinin yarısından fazlası son 9 yıl içinde faaliyete başlamıştır.
- İşyerlerinin yalnızca yüzde 10,7'si 25 yıl ve üzerinde bir süredir faaliyet göstermektedir. Çalışma kapsamındaki işyerlerinin yarısı 10 yıldan az süredir faaliyette olan genç işyerleridir.
- 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 6,1'inin, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 9,7'sinin 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 13'ünün, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 7'sinin, yarı zamanlı çalışanı bulunmaktadır.
- 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 5,6'sının, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 14'ünün 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 26,3'ünün, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 8'inin, vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir.
- 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 3,9'unun, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 12,8'inin, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 22,4'ünün, 2+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 6,2'sinin ihracat yaptığı görülmektedir.
- Çalışanların yüzde 31,6'sı İmalat, yüzde 20,5'i Toptan ve Perakende Ticaret, yüzde 11,3'ü İnşaat sektöründedir.

Araştırma kapsamında; Açık İş sonuçlarına bakıldığında;

- 1 milyon 295 bin 77 işyerinden 162 bin 569 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve 162 bin 569 işyerinde toplam 469 bin 919 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.
- 2+ istihdamlı her 10 işyerinden 1,2'sinde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde; işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır.

İşgücü Temini Sonuçlarına bakıldığında;

- 1 milyon 295 bin 77 işyerinden 270 bin 509 tanesinin eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğüne göre ise 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin yüzde 30,5'inin temininde güçlük çektiği mesleklerin olduğu görülmüştür.
- Eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 20,9 olarak tespit edilmiştir. Bir başka deyişle her beş işyerinden bir tanesi aradığı elemanı işgücü piyasasında bulmaya çalışırken zorlanmaktadır.

İİMEK'lerde ilin ve ülkenin istihdam yapısı ve meslek eğitim politikasına dair etkin kararlar alınmasında İPA sonuçları birincil referanslar arasında yer almaktadır.

4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER

Kadın, genç, engelli, eski hükümlü, yaşlı, göçmen, uzun süreli işsizler gibi kesimlerden oluşan ve işgücü piyasasına girmekte ve istihdamlarını sürdürülebilir kılmakta zorluk yaşayan kişiler, özel politika gerektiren gruplar olarak ifade edilmektedir.

Kişilerin işsiz kalmaları halinde, mevcut yeteneklerini kaybetmesi, kendine güveninin ve çalışma arzusunun azalması, düzenli bir gelirden mahrum kalması ve hatta suç işleme yönünde eğilim göstermesi gibi hiç de istenilmeyen durumlar yaşanılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına girmesi ve istihdamlarının korunması, ekonomik, sosyolojik ve psikolojik açıdan büyük bir öneme sahiptir. Bu noktada bu bireylerin istihdamının desteklenmesine yönelik politikalar günden güne yaygınlaşmakta, hayata geçirilen yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalarda bu gruplara yönelik farkındalık düzeyi artırılmaya çalışılmaktadır. İŞKUR tarafından da bu grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik özel uygulama ve programlar geliştirilmektedir.

2017 yılında profil temelli nitelikli danışmanlık hizmetinin bir ayağı olarak uygulaması pilot illerde başlatılan ve 2018'de yaygınlaştırılan İş Kulüplerinde, kadınlara, gençlere, engellilere, uzun süreli işsizlere, eski hükümlülere, madde bağımlılarına, Roman vatandaşlara yoğunlaştırmış danışmanlık hizmetleri ile iş arama yöntem ve motivasyon desteği verilmektedir.

İş Kulüplerinde özgeçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, iş arama kanalları hakkında teorik bilgilerin yanı sıra katılımcılara işverenlerle birebir mülakat uygulaması hizmeti verilmekte böylece iş hayatına girmekte zorlanan vatandaşlarımızın yoğun danışmanlık desteği ile daha kolay iş bulmaları sağlanmaktadır.

Proje, hâlihazırda 34 ilde ve 40 birimde uygulanmakta olup 2020 yılsonuna kadar tüm Türkiye'ye yaygınlaştırılacaktır.

Yine özel politika gerektiren istihdamının desteklenmesine yönelik bir uygulama olan Toplum Yararına Programlar (TYP), doğrudan veya yüklenici eli ile toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirmek ve bunlara geçici gelir desteği sağlamak maksadıyla uygulanan programlardır.

Kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlar, TYP başvurularında öncelikli olarak değerlendirilmektedir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları işgücü piyasasına ilişkin sorunlara yereldeki en yakın aktör olarak özel politika gerektiren gruplara yönelik önemli görevleri yerine getirmekte olup, bu konuda birçok destekleyici politikayı hayata geçirmektedir.

4.1. Kadınlar

Beşeri sermayenin büyüklüğü ve niteliği, ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli unsurları arasında yer almaktadır.

Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında Dünya'nın en büyük on ekonomisi arasında yer alma hedefine ulaşılması noktasında, nüfusumuzun yaklaşık olarak yarısını oluşturan kadınların da ekonomik hayata etkin katılımı, büyük bir öneme sahiptir. Kadınların ekonomik yaşama daha fazla katılmaları ve toplumdaki konumlarının iyileştirilmesi, kalkınma ve büyümeden daha fazla pay almalarını sağlayacaktır.

Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması konulu 2010 / 14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kadın istihdamı konusunda İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları'na çeşitli görevler yüklenmiştir. Buna göre; İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları çalışmalarında kadın-erkek fırsat eşitliğini gözetmekte ve bu kurullara "kadın" konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı sağlanmaktadır.

2002 yılında İŞKUR aracılığıyla özel sektörde 4 bin 543 kadın işe yerleştirilmiş iken; 2018 yılında 95 kat artışla 434 bin 225 kadın işe yerleştirilmiştir.

Kadınlar, gençlerin ve engellilerin istihdamının daha fazla desteklenmesine yönelik teşvik düzenlemeleri hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda 2018 yılında uygulaması başlatılan ''İlave İstihdam Teşviki'' ile bir önceki yıl çalışan sayısı ortalamasına ilave olarak istihdam edilecek her bir sigortalının sigortalı ve işveren hissesi primleri ile damga ve gelir vergisi karşılanmaktadır. Bilişim ve imalat sektöründe ilave istihdam edilen her bir kişi için aylık 2.712,14 TL'ye kadar; diğer sektörlerde ise ilave istihdam edilen her bir kişi için aylık 1.113,14 TL'ye kadar destek sağlanmaktadır. "İlave İstihdam Teşvikinden" yararlanma süresi kapsama giren her bir sigortalı için en fazla 12 ay iken, gençlerin (18-25 yaş), kadınların ve engelli vatandaşların işe alınması durumunda yararlanma süresi 18 ay olarak uygulanmaktadır.

Bununla birlikte 2011'den bu yana kadın ve genç istihdamı ile mesleki yeterlilik belgesi sahibi olmayı teşvik etmek maksadıyla; 31.12.2020 yılına kadar 18 yaş ve üzeri kadınları istihdam eden özel sektör işverenlerinin 24 ile 54 ay, prime esas kazanç üst sınırına kadarki sosyal güvenlik primi işveren payları (524,47 ila 3.933,54 TL) karşılanmaktadır.

Birinci 100 Günlük Eylem Planı kapsamında uygulamaya başlanan "Kadın İstihdamının İşte Anne Projesi İle Desteklenmesi Projesi" ile işgücü piyasası açısından diğer kişilere göre daha fazla dezavantajlı konumda bulunan ve çocuk bakımı nedeniyle çalışamayan kadınların işgücüne kazandırılması hedeflenmiştir.

Proje en az yüzde elli istihdam garantili mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programlarında uygulanmaktadır. Projeden yararlanacak kadınlar İş Kulüplerinin bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde İş Kulübüne yönlendirilmekte ve Kulüp çalışmalarından faydalanması sağlanmaktadır. İş Kulübü bulunmayan illerde ise kadınların öncelikle yoğunlaştırılmış iş ve meslek danışmanlığı hizmetinden yararlanması sağlanmaktadır. Bunun ardından Kurumumuz tarafından düzenlenen istihdam garantili mesleki eğitim kurslarına veya işbaşı eğitim programlarına yönlendirilmektedir.

Bu kapsamda 2018 yılında kurs ve programlara katılan kadınlara kursa veya programa devam edilen günler için 70 TL tutarında zaruri gideri ödenmesi gerçekleştirilmiştir. 1 Eylül 2018 tarihi itibariyle başlayan projeden 8 bin 777 kadın yararlanmıştır.

İş ve aile yaşamının ahenk içinde sürdürülebilmesi maksadıyla İş Kanununa eklenen hükümle doğum yapan kadınların veya 3 yaşından küçük çocuğu evlat edinen kadın veya erkeklerin analık izninden itibaren doğum sayısı, tekil/çoğul doğum olması veya çocuğun engellilik durumuna göre 60 ila 360 gün arasında haftalık çalışma süresinin yarısı kadar ücretsiz izin kullanabilmesinin önü açılmıştır.

Aynı zamanda bu izinden yararlananlar, belirli prim ve başvuru şartlarını sağlamaları halinde çalışmadıkları dönem için İşsizlik Sigortası Fonundan yarım çalışma ödeneği ile desteklenmektedir.

Bu kapsamda uygulamanın ilk başladığı 2016 Şubat ayından 2019 Şubat ayı sonuna kadar 20 bin 116 kişi yarım çalışma ödeneği almaya hak kazanmıştır.

Grafik 5: 2018 Yılı Bireysel Görüşme Yapılan Kadın Oranı

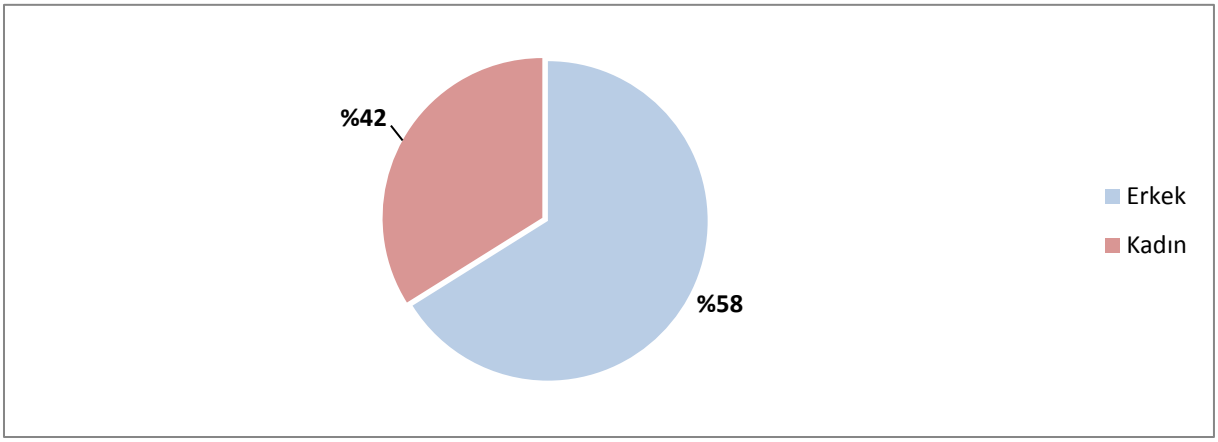

İŞKUR tarafından yapılan bireysel görüşmelerle, vatandaşlarımız Kurum hizmetleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve işgücü piyasasına giriş noktasında daha donanımlı hale gelmektedir. 2018 yılında 3 milyon 679 bin 115 danışan ile 5 milyon 928 bin 10 bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. 2018 yılı içinde 1 milyon 586 bin 835 kadın danışan ile 2 milyon 491 bin 884 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşmenin oransal dağılımı; % 58 erkek ve % 42 kadın olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 6: 2018 Yılı İşe Yerleştirilen Kadın Oranı

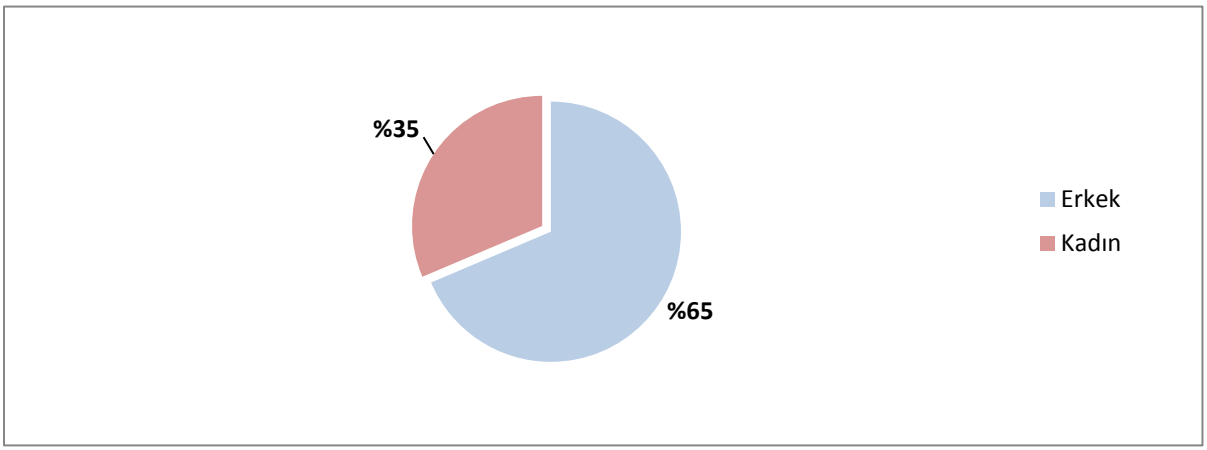

2018 yılında İŞKUR aracılığıyla özel sektörde işe yerleştirilenlerin 1 milyon 240 bin 308 kişinin 434 bin 225'i kadındır. İşe yerleştirilenler içerisindeki kadın oranı % 35, erkek oranı ise % 65'dir.

Grafik 7: 2018 Yılı Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Kadın Oranı

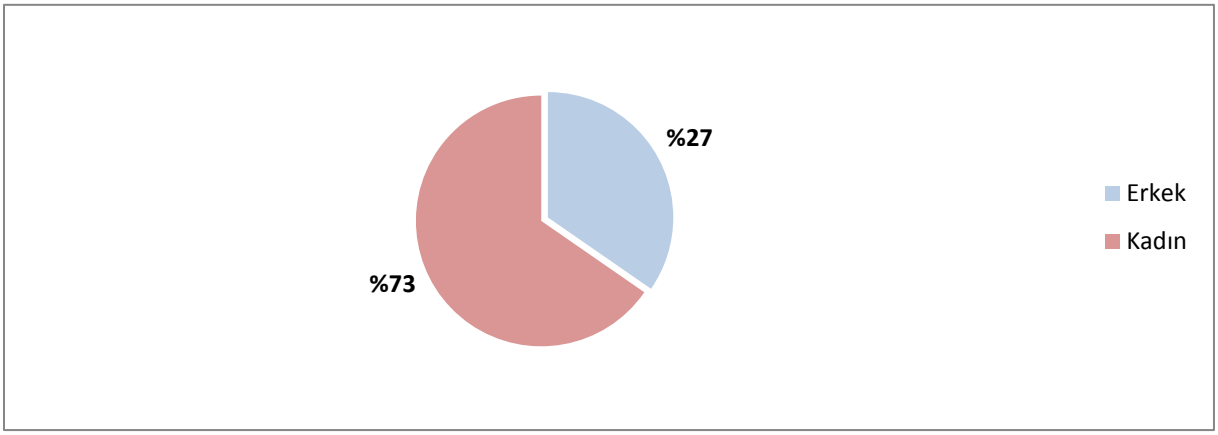

Mesleki eğitim kursları, özellikle kadınlar için Kurumumuz tarafından yürütülen önemli faaliyetlerden birisidir. Bu kapsamda 2018 yılında Kurumumuzun sunmuş olduğu mesleki eğitim kurslarından toplam 117 bin 239 kişi yararlanmış olup, bu kişilerin 85 bin 66'sı kadın, 32 bin 173'ü ise erkektir. Mesleki eğitim kurslarından yararlananların çoğunluğunun kadın olması dikkat çekicidir. Mesleki eğitim kurslarından yararlanan kadın sayısı, bu kurslardan yararlanan erkek sayısının iki katından fazladır.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere, mesleki eğitim kurslarından yararlananların yaklaşık % 73'ü kadın, % 27'si ise erkeklerden oluşmaktadır.

Grafik 8: 2018 Yılı İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı

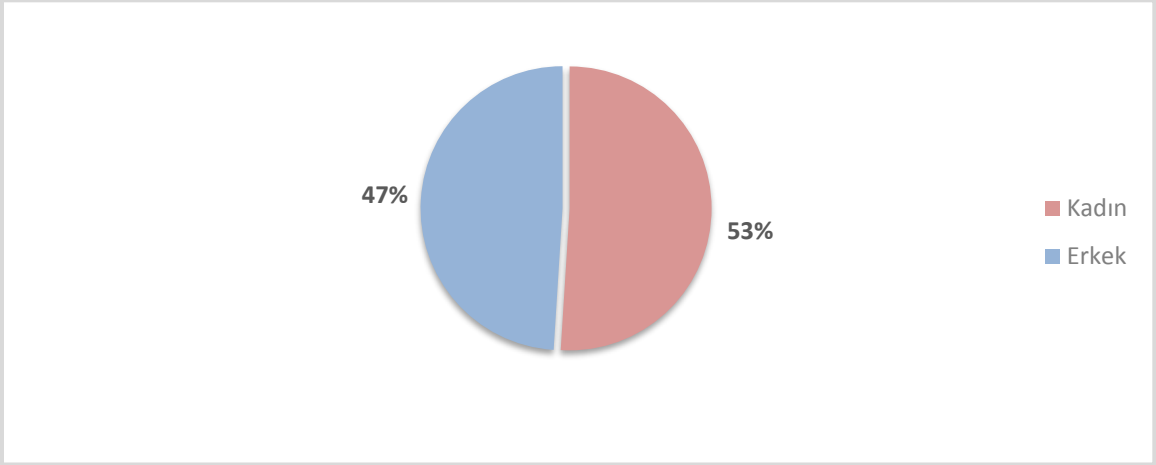

İşbaşı eğitim programları, aktif işgücü piyasası programları içerisinde önemli bir yer tutmakta ve işi işin başında öğrenmeyi sağlaması bakımından teorik eğitimden farklılaşmaktadır.

2018 yılında işbaşı eğitim programlarından 300 bin 512 kişi yararlanmıştır. Bu kişilerin 141 bin 306'sı erkekler, 159 bin 206'sı ise kadınlar oluşturmaktadır. Tablodan da görüleceği üzere,

işbaşı eğitim programlarına katılanların yaklaşık % 53'ünü kadınlar, % 47'sini ise erkekler oluşturmaktadır.

Grafik 9: 2018 Yılı Girişimcilik Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı

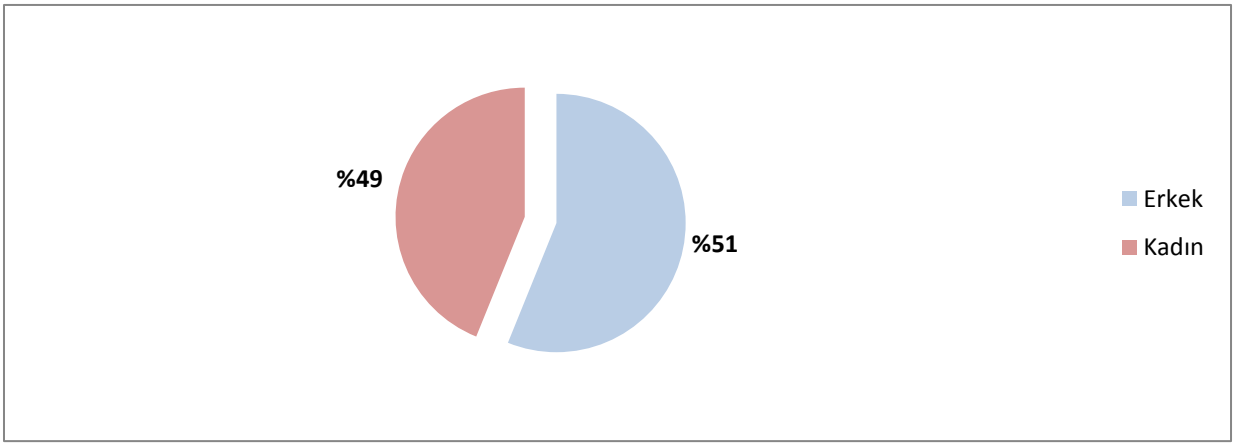

Girişimcilik eğitim programlarından 2018 yılında yararlanan sayısı 81 bin 183'tür. Katılımcıların 40 bin 806'sı erkek, 40 bin 377'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu programlara katılanların yaklaşık % 49'u kadın ve % 51'i erkektir.

4.2. Gençler

Tecrübe eksikliği, beceri noksanlığı ve uyumsuzluğu başta olmak üzere çeşitli nedenlerden ötürü işgücü piyasasına girişte zorluk yaşayan gençlere (15-24 yaş) Kurumumuz tarafından önemli destek politikaları geliştirilmiştir. Bu kapsamda 2018 yılında 429 bin 315 genç özel sektörde işe yerleştirilmiştir.

İlave istihdam teşvikinde sektörel farklılaşmaya gidilmiş olmakla birlikle işgücü piyasamıza önemli bir ivme kazandıracak olan bu uygulamada özel politika gerektiren gruplara ilişkin de bir takım koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. "İlave İstihdam Teşvikinden" yararlanma süresi kapsama giren her bir sigortalı için en fazla 12 ay iken, gençlerin (18-25 yaş), kadınların ve engelli vatandaşlarımızın işe alınması durumunda yararlanma süresi 18 ay olarak uygulanmaktadır. Bu sayede, gençleri işe almak konusunda çekince sahibi olan işverenlerin bu kaygılarının giderilmesine de katkı sağlanmaktadır.

İlave İstihdam Teşvikinin yanı sıra, 2011'den bu yana kadın ve genç istihdamı ile mesleki yeterlilik belgesi sahibi olmayı teşvik etmek maksadıyla; 31.12.2020 yılına kadar 18-29 yaş arası gençleri istihdam eden özel sektör işverenlerinin 24 ile 54 ay, prime esas kazanç üst

sınırına kadarki sosyal güvenlik primi işveren payları (524,47 TL ila 3.933,54 TL) karşılanmaktadır.

Çırak ve aday çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören, staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrenciler için ücret desteği sağlanmakta ve eğitim ile iş hayatı arasındaki ilişki güçlendirilmektedir.

Ayrıca üniversite öğrencilerinin de hızlı bir şekilde iş yaşamına geçişini sağlamak maksadıyla fen ve mühendislik bilimlerinde eğitim alan öğrencilerin öğrenimlerinin son yılında bir yarıyıl özel sektör işletmelerinde, teknoparklarda, Ar-Ge merkezlerinde ya da sanayi kuruluşlarında uygulamalı eğitimlerinde ücret desteği sağlanmaktadır.

Mesleksizlik sorununu çözmek ve iş arayanlara işgücü piyasasında talep edilen mesleki nitelik ve becerileri kazandırmak maksadıyla Türkiye'nin dört bir yanında mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları şeklinde aktif işgücü piyasası programları düzenlenmektedir.

Gençlerimizin işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak ve mesleki tecrübe eksikliğini gidermek maksadıyla işbaşı eğitim programları düzenlenmektedir.

İşbaşı eğitim programları, işverenlerin talepleri ve günümüz şartlarına uygun şekilde yapılandırılmaktadır. 2018 yılında bilişim ve imalat sektörlerindeki mesleklerde düzenlenen işbaşı eğitim programlarının süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemeyle bilişim ve imalat sektörlerinde nitelikli işgücünün yetiştirilmesi desteklenmektedir.

Gençlere nitelikli alanlarda ve geleceğin mesleklerinde eğitimler sunulmaktadır. Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek işbaşı eğitim programlarına katılan 18- 29 yaş arası gençlerimiz için işbaşı eğitim programlarının süresi 9 aya uzatılmış ve programa katılan gençlere 2018 yılında günlük 75 TL cep harçlığı verilmiştir.

Bireysel danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra okullarda gerçekleştirilen danışmanlık faaliyetleriyle ve Meslek Tanıtım Günü etkinlikleriyle yıllık basılan Meslek Seçimine Destek Dergisi ve Üniversite İrtibat Noktalarında verilen hizmetlerle gençlere kariyer planlarında ve meslek seçimlerinde destek olunmaktadır.

Eğitimde ve istihdamda olmayan gençleri işgücü piyasasına kazandırmaya ve bu gençlerimizi aktifleştirmeye yönelik çalışmalar kapsamında, 2018 yılında eğitimde ve istihdamda olmayan yaklaşık 216 bin genç aktif işgücü piyasası programlarından yararlandırılmıştır.

İşe İlk Adım Projesi ile yüksekokul veya fakültelerden mezun olan 18-29 yaş aralığındaki gençlerin mesleki deneyim ve tecrübe kazanmaları ve daha hızlı istihdam edilmeleri hedeflenmektedir. Proje kapsamında; işbaşı eğitim programı sonrasında işverenlerden katılımcıları program süresi kadar istihdam etmeleri talep edilmektedir. Zorunlu istihdam süresinden sonra ise on iki ay süreyle işverenlerin programa katılan gençleri istihdam etmeye devam etmesi beklenmektedir. Zorunlu istihdam sürecinde ödenecek ücretin net asgari ücretin %50'sine karşılık gelen tutarı Kurumumuz tarafından karşılanmaktadır. Zorunlu istihdam sürecinden sonra işveren tarafından on iki ay süreyle bu kişileri istihdam etmeye devam edeceğine dair taahhüt verilmesi ve İl Müdürlüğü ile yeni bir sözleşme imzalanması durumunda istihdam edilecek bu kişiler için on iki ay süresince net asgari ücretin % 25'i Kurumumuz tarafından karşılanmaya devam edilecektir.

81 ilde düzenlenen Kariyer Günü etkinlikleri ile üniversiteler, yerel düzeyde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içerisinde çalışma hayatına yeni atılacak olan nitelikli gençleri buluşturuyor, gençlerin sektörler ve firmalar hakkında bilgi edinerek kariyer planlaması yapmasına destek olunmaktadır. Bu kapsamda 2018 yılı içerisinde 114 Kariyer Günü düzenlenmiştir.

Grafik 10: 2018 Yılı Özel Sektörde İşe Yerleştirilen Genç Sayısı

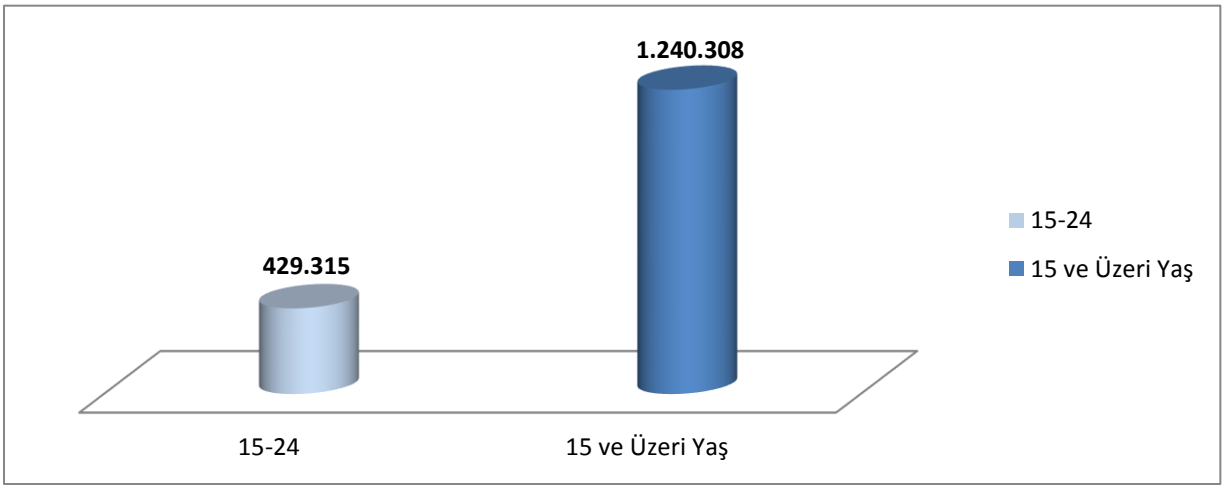

2018'de özel sektörde işe yerleştirilen kişilerin 429 bin 315'i 15-24 yaş grubundadır.

Grafik 11: 2018 Yılı Gençlerle Yapılan Bireysel Görüşme Sayısı

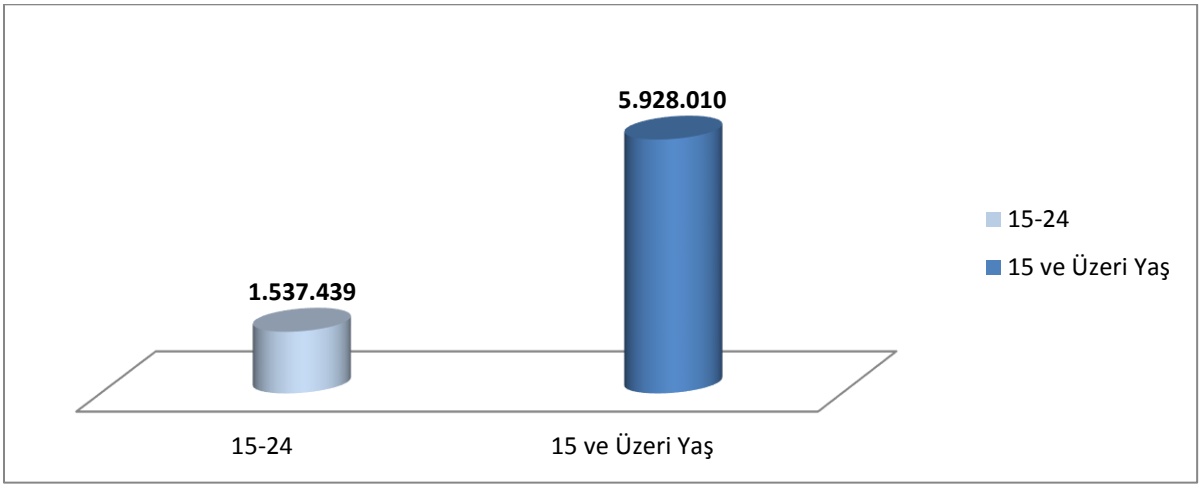

Bireysel görüşme sayısı 2018 yılında 5 milyon 928 bin 10 olarak gerçekleşmiş olup, 15-24 yaş grubunda yer alan gençlerde bu rakam 1 milyon 537bin 439'dur.

Eğitim ve öğretim kurumlarına gerçekleştirilen ziyaretlerle öğrencilerin meslekler, meslek seçiminin önemi, iş arama becerileri vb. konular hakkında bilgilendirilmeleri hedeflenmektedir. 2018 yılında 28 bin 786 eğitim-öğretim kurumu ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Grafik 12: 2018 Yılı Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Genç Sayısı

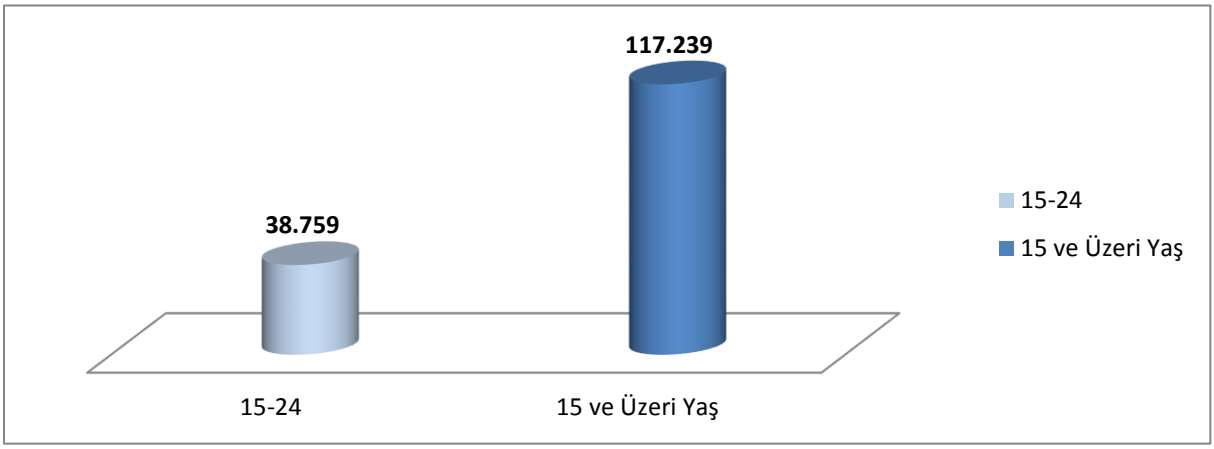

2018 yılında toplam 117 bin 239 kişi mesleki eğitim kurslarından yararlanmıştır. Bu kişilerin 38 bin 759 kişisi 15-24 yaş grubunda yer almaktadır.

Grafik 13: 2018 Yılı İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı

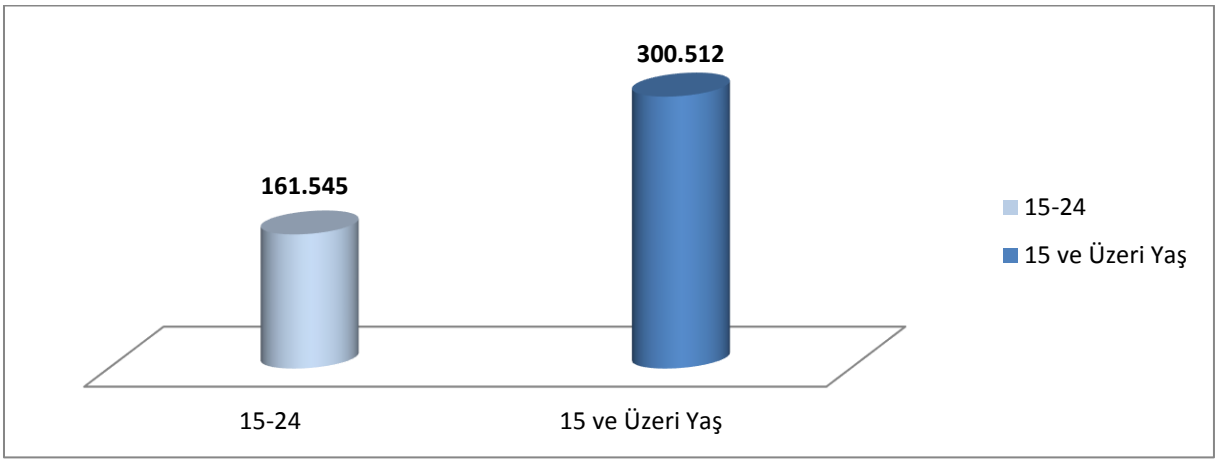

15-24 yaş grubunda yer alan 161 bin 545 genç 2018 yılında bu programlara katılmıştır. Toplamda ise 300 bin 512 kişi 2018 yılında işbaşı eğitim programlarından faydalanmıştır.

Grafik 14: 2018 Yılı Girişimcilik Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı

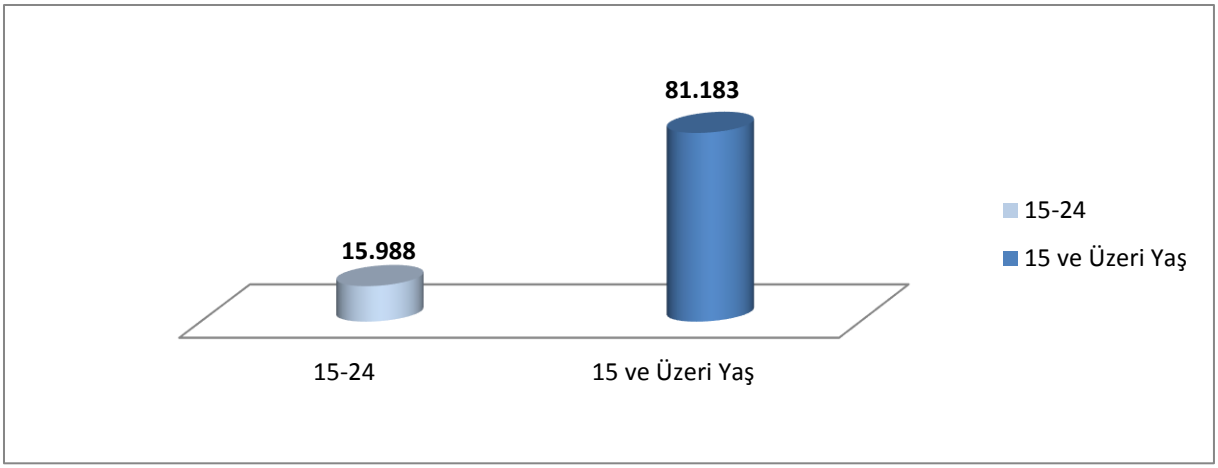

2018 yılında girişimcilik eğitim programlarından faydalanan 81 bin 183 kişinin 15 bin 988'i 15-24 yaş arası gençlerden oluşmaktadır.

4.3. Engelliler

Ülkemizde engellilerin işçi olarak istihdamı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinde öngörülen kota sistemi çerçevesinde gerçekleştirilmekle birlikte; kota kapsamında olmayan işyerlerine sağlanan teşviklerle de engelli istihdamı desteklenmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu başlıklı 30 uncu maddesine istinaden işverenler, elli (tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde 51) veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli işçiyi meslek, beden ve

ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü olup çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Kurumumuz aracılığı ile sağlamaktadır.

Ayrıca, kota kapsamında olup olmamasına bakılmaksızın özel sektör işverenlerinin çalıştırdığı engellilerin prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı Hazine tarafından karşılanmaktadır. Hazine tarafından finanse edilen yukarıdaki teşvike ilave olarak Çalışma Hayatında Milli Seferberliğin 2. Fazı kapsamında hayata geçirilen İlave İstihdam Teşvikinde de kadınlara, gençlere ve engellilere özel düzenleme yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda işverenlerin 2020 yılı sonuna kadar bir önceki takvim yılındaki sigortalı sayısının ortalamasına ilave olarak işe aldıkları her bir sigortalı için 12 ay süreyle destek sağlanmaktadır. Ayrıca işverenlerin istihdam ettikleri kişinin kadın, genç ve engelli olması durumunda teşvikin süresi 18 ay olarak uygulanmaktadır.

Yükümlü olduğu halde engelli istihdam etmeyen işverenlere idari yaptırım uygulanmaktadır. Bu kapsamda engelli işçi çalıştırmadığı için işverenlerden tahsil edilen ceza paraları; engellilerin kendi işini kurmaları, engellinin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri, engellinin işe yerleştirilmesi, işe ve işyerine uyumunun sağlanması projelerinde kullanılmaktadır.

İŞKUR'a kayıt olarak iş arayan engellilere iş ve meslek danışmalığı hizmetleri verilerek ya mesleki niteliklerini artırmak için kurs veya işbaşı eğitim programlarına yönlendirilmekte ya da durumlarına uygun işlere yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca, engellilerin kendi işlerini kurmaları da teşvik edilmektedir.

Grafik 15: 2018 Yılı Engelli İşe Yerleştirme Sayısı

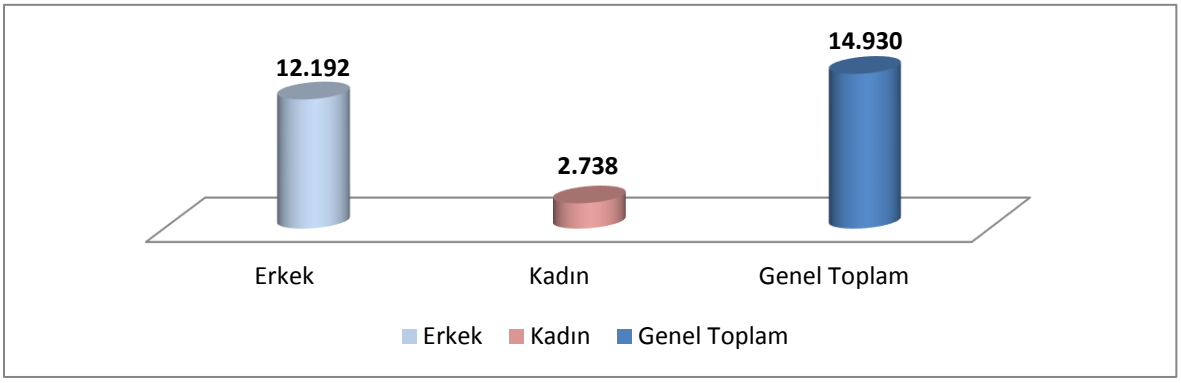

2018 yılında 14 bin 930 engelli Kurumumuz tarafından işe yerleştirilmiştir. Bu kapsamda işe yerleşenlerin 2 bin 738'i kadın, 12 bin 192'si erkeklerden oluşmaktadır.

Grafik 16: 2018 Yılı Bireysel Görüşme Yapılan Engelli Sayısı

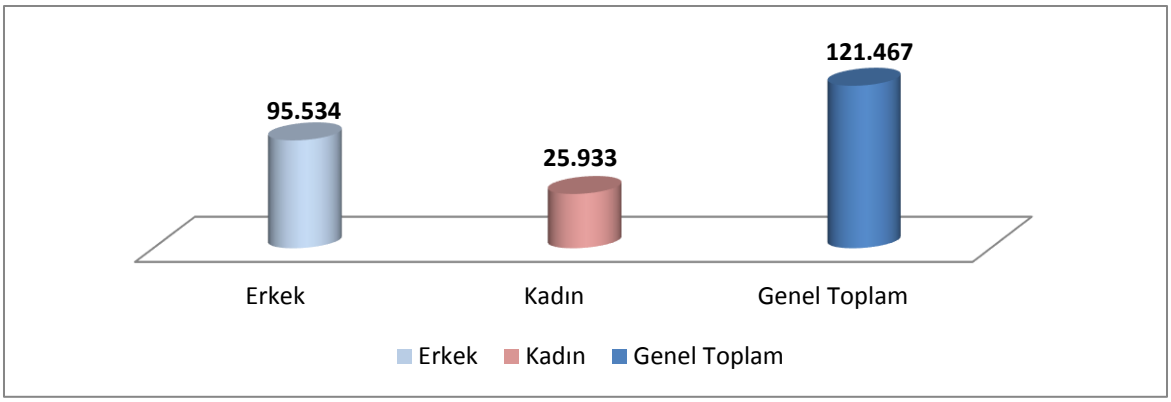

2018 yılında 121 bin 467 engelli birey ile 313 bin 885 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan engellilerden 95 bin 534'ü erkek, 25 bin 933'ü kadındır.

Grafik 17: 2018 Yılı Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Engelli Sayısı

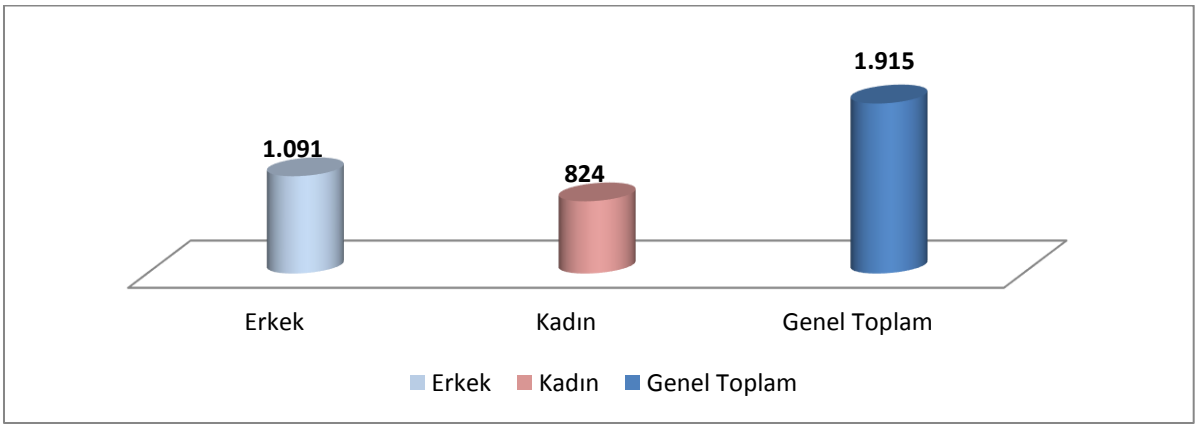

2018 yılında bin 915 engelli birey mesleki eğitim kurslarından faydalandırılmıştır. Kurslardan faydalananların bin 91'i erkek, 824'ü ise kadınlardan oluşmaktadır.

Grafik 18: 2018 Yılı İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı

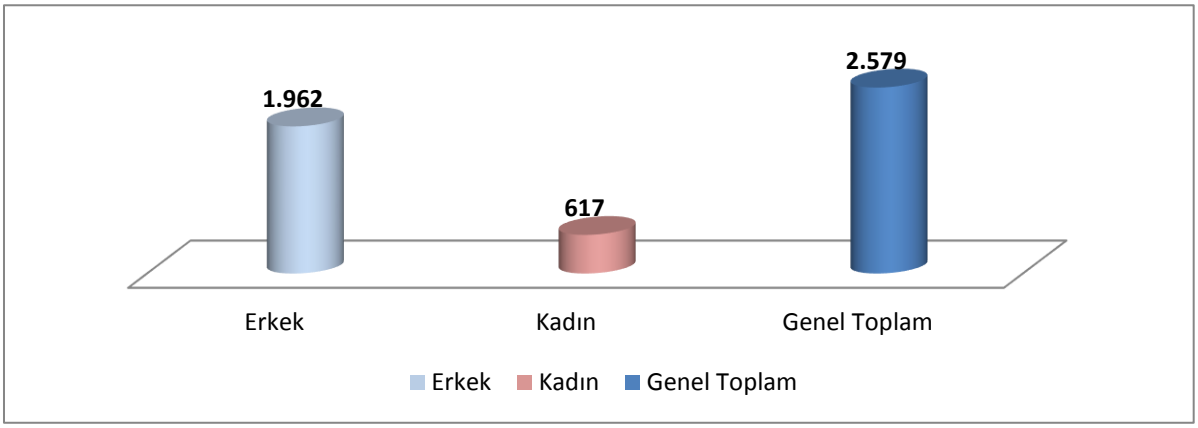

2018 yılında 2 bin 579 engelli birey, işbaşı eğitim programlarından faydalandırılmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların bin 962'si erkek, 617'si ise kadınlardan oluşmaktadır.

Grafik 19: 2018 Yılı Girişimcilik Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı

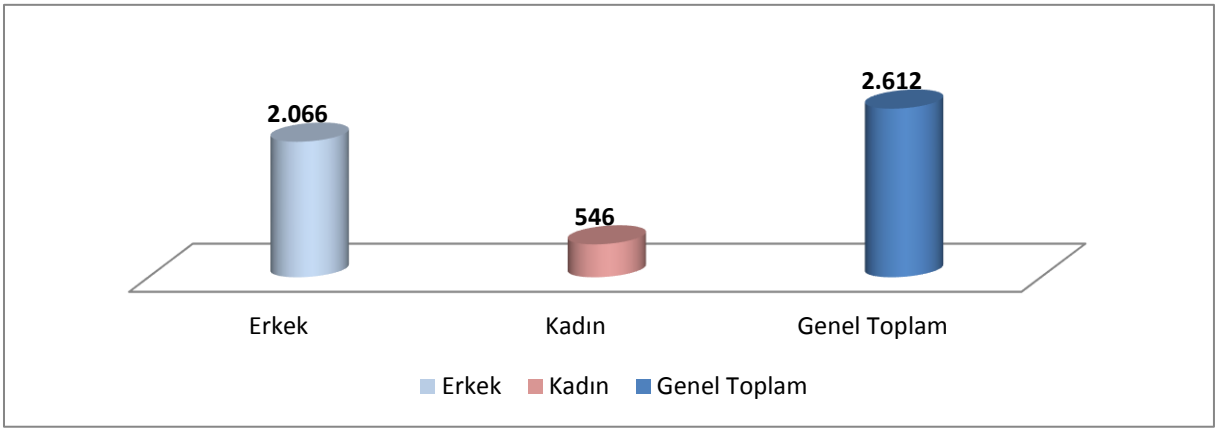

2018 yılında 2 bin 612 engelli birey girişimcilik eğitim programlarımızdan yararlanmıştır. Bu kapsamda yararlanıcıların 2 bin 66'sı erkek, 546'sı ise kadındır.

Kurumumuz tarafından kendi işinin patronu olmak isteyen engellilere 50 bin TL' ye kadar hibe desteği sağlanmaktadır. Engelliler tarafından hazırlanan projelerde maksat engellinin bizzat işin başında olması ve çalışmasıdır. Yeni bir iş kuracak engellinin iş kuracağı alanda mesleki eğitim diploma veya sertifikası veya girişimcilik eğitimi sertifikası sahibi olması gerekmektedir.

Bu kapsamda sağlanan destekler aşağıda yer almaktadır.

• Kuruluş İşlemleri Desteği: İşyeri kuruluşu için yapılan resmi işlemler, onaylar, izinler, ruhsatlar gibi masraflar için en fazla 3.000 TL'dir.

• İşletme Gideri Desteği: Sözleşme imza tarihinden itibaren işletmeye 12 ay içinde olmak şartı ile fatura karşılığı olarak işletme giderlerinin (su, elektrik, iletişim, ısınma, kira tanıtım) en fazla % 60'ını geçmeyecek şekilde yıllık toplamda en fazla 11.000 TL'dir.

• Kuruluş Desteği: Sözleşme imza tarihinden itibaren 12 ay boyunca fatura karşılığı olmak üzere işletmenin temel faaliyet alanı ile ilgili makine, teçhizat, yazılım, donanım, ham ve ara madde, sarf malzeme, ofis malzemesi gibi maliyetler için en fazla 36.000 TL'dir.

Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyona 2018 yılında engellilerin kendi işini kurması ile ilgili 820 adet proje sunulmuş, bu projelerden 547'si desteklenmiştir.

Ayrıca engellilerin en uygun işe yerleşmesi ve işe uyumlarının takibi maksadıyla Engelli İş Koçluğu Modeli pilot proje olarak hayata geçirilmiştir. Projenin gayesi, engelli bireylerin

geliştirilecek ölçme değerlendirme araçları ile çalışma potansiyellerinin ortaya çıkarılarak engelli iş koçları tarafından uygun işe/ mesleğe yönlendirilmesi ve sonrasında da işe uyum desteğinin sağlanmasıdır. Projenin pilot illeri Antalya, Aydın, Bursa, Denizli, Eskişehir, Malatya ve Tekirdağ olarak belirlenmiştir.

4.4. Eski Hükümlüler

Eski hükümlüler, başta önyargılar olmak üzere çeşitli nedenlerle işgücü piyasasına girmekte zorluk yaşamaktadır. Ülkemizde eski hükümlü istihdamı konusunda kota sistemi uygulanmak suretiyle bu kişilerin istihdam edilmelerine çalışılmaktadır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre; işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Kurumumuz eski hükümlülere yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Bireysel görüşmeler aracılığıyla bu kişilerin karşılaşmış oldukları sorunların ortadan kaldırılmasına çalışılmakta, ayrıca kendi işini kurmak isteyen eski hükümlülere Kurumumuzca hibe desteği verilmektedir.

Bunun yanı sıra mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları vasıtasıyla da eski hükümlü istihdamı noktasında önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Grafik 20: 2018 Yılı Bireysel Görüşme Yapılan Eski Hükümlü Sayısı

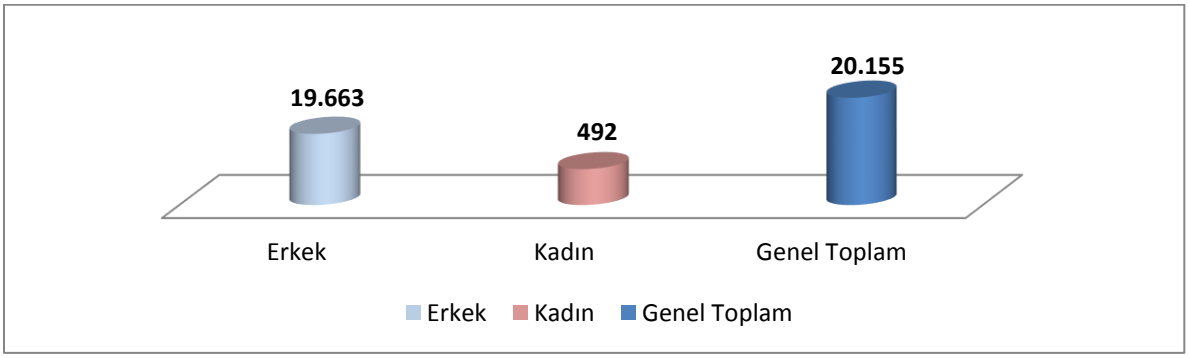

2018 yılında 20.155 eski hükümlü danışan ile 45.780 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan eski hükümlülerin 19.663'ü erkek, 492'si kadındır.

2018 yılında 342 eski hükümlü Kurumumuz tarafından işe yerleştirilmiştir.

Grafik 21: 2018 Yılı Mesleki Eğitim Kursuna Katılan Eski Hükümlü Sayısı

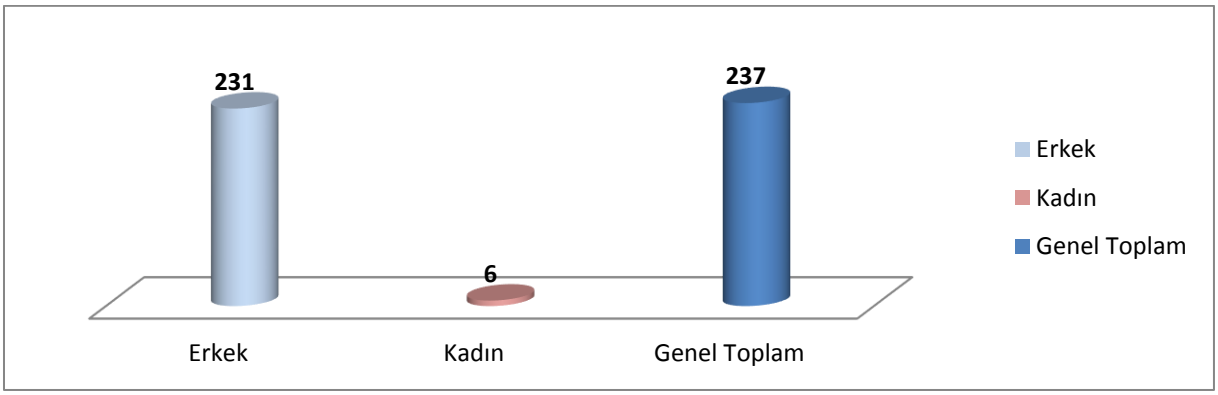

2018 yılında 237 eski hükümlü Kurumumuz tarafından açılan kurslarda eğitim görmüştür. Bu kapsamda kurslardan faydalananların 6'sı kadın, 231'i erkeklerden oluşmaktadır.

Grafik 22: 2018 Yılı İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Eski Hükümlü Sayısı

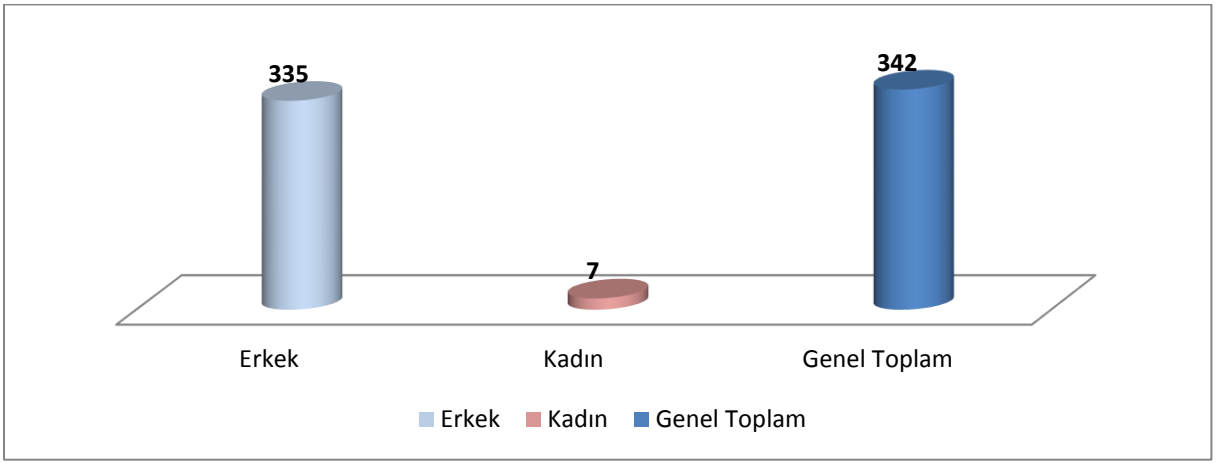

2018 yılında 342 eski hükümlü Kurumumuz tarafından açılan işbaşı eğitim programlarından yararlanmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların 7'si kadın, 335'i ise erkeklerden oluşmaktadır.

Grafik 23: 2018 Yılı Girişimcilik Eğitim Programlarından Yararlanan Eski Hükümlü Sayısı

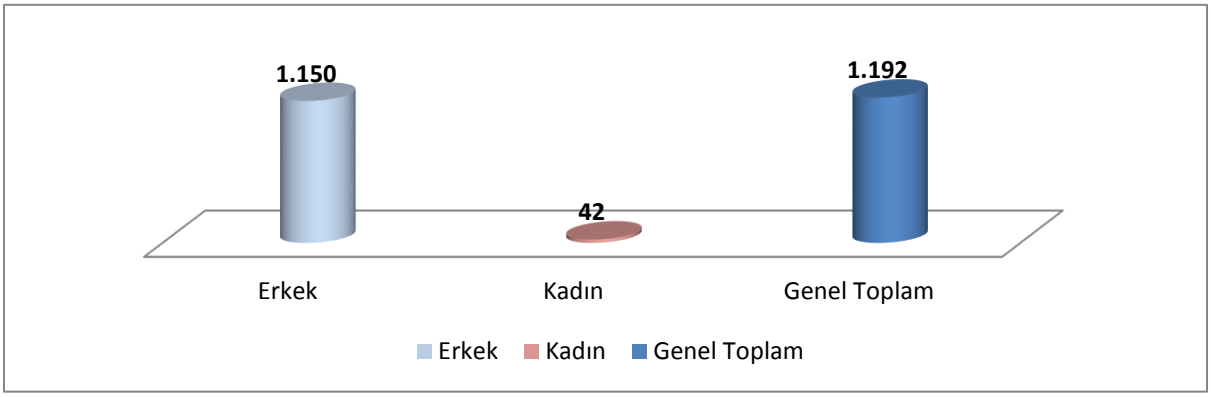

2018 yılında 1.192 eski hükümlü Kurumumuz tarafından açılan girişimcilik eğitim programlarından yararlanmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların 42'si kadın, 1.150'si erkeklerden oluşmaktadır.

Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon aracılığıyla kendi işini kurmak isteyen engellilere ve eski hükümlülere hibe desteği sağlanmakta olup 2018 yılında eski hükümlülerin kendi işini kurması ile ilgili 670 adet proje alınmış ve 447 proje desteklenmiştir.

5. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, yerel düzeyde istihdam ve mesleki eğitim konularında önemli kararların alındığı Kurullar olması hasebiyle, Kurul toplantılarına katılımın tam olarak sağlanması ve toplantılara katılan üyelerin azami düzeyde bu toplantılara katkı sağlaması, istihdam ve mesleki eğitim konuları başta olmak üzere, kadın, genç, engelli, eski hükümlü istihdamı ile çocuk işçiliği gibi pek çok alanda gerçekleştirilecek iyileştirmelerin bir ön gereğidir.

2018 yılında yapılan İİMEK toplantılarına Genel Müdürlüğümüzden Daire Başkanı ve üstü düzeyde 77 ilimizde katılım sağlanmıştır. Bu katılımın maksadı; merkez ve yerel arasındaki işbirliği düzeyinin geliştirilmesine katkı sağlamak, Genel Müdürlüğümüzün İİMEK'lere yönelik beklentilerini ifade etmek ve Kurum faaliyetlerine ilişkin bilgilendirmede bulunmaktır.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde; kamu kurum ve kuruluşlarının sivil toplum kuruluşlarına nazaran Kurul toplantılarına daha yüksek düzeyde katılım sağladığı görülmektedir. İl Müdürlüklerimiz bütün toplantılara katılım sağlamıştır. İl Sanayi ve Teknoloji ile Ticaret Müdürlükleri de toplantılara yüksek oranda katılım göstermiştir. Benzer şekilde Valilikler, İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve üniversiteler de Kurul toplantılarına yüksek düzeyde katılım sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında yer almaktadır.

Kurul üyesi sivil toplum kuruluşlarının Kurul toplantılarına katılım düzeyleri istenilen seviyede gerçekleşmemiştir. Sosyal diyalogun geliştirilmesi ve Kurul toplantılarının niteliğinin artırılması noktasında sivil toplum kuruluşlarının gerek Kurul toplantılarına tam katılım sağlaması gerekse de toplantılara önemli katkılar sağlaması özellikle temsilcisi oldukları kesimler için yürütülecek çalışmalar açısından önem arz etmektedir.

Son yıllarda izlenen politikalar ve yapılan başarılı çalışmalarla kadın istihdamı ve kadınların işgücüne katılım oranlarında artış yaşanmıştır. Bununla birlikte kadın istihdamı ve kadınların işgücüne katılımı ilerleme kaydedilmesi gereken konuların başında gelmektedir. Bu sebeple özellikle kadın sivil toplum kuruluşlarının bu konuda yürütülen çalışmalara hem yol gösterici hem de destek olması gerekmektedir. Ancak 2018 yılında yapılan Kurul toplantılarına kadın sivil toplum kuruluşlarının katılım durumu düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

Engellileri temsilen Kurul toplantılarına katılım sağlayan Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ise, diğer sivil toplum kuruluşlarına nazaran daha yüksek bir katılım düzeyine sahiptir.

Sonuç olarak, İİMEK'ler Kurul üyesi kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ve özverili çalışmaları ile çok önemli faaliyetlerde bulunabilecek bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli ortaya çıkarmanın ön şartı ise, Kurul üyelerinin toplantılara tam ve etkin katılımıdır.

6. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR ve İL UYGULAMALARI

Türkiye genelinde 2018 yılında İİMEK'lerde alınan kararlar incelendiğinde; başta çocuk işçiliği ile mücadele, kadın ve genç istihdamının desteklenmesi olmak üzere özel politika gerektiren grupları konu edinen başlıklarda önemli adımların atıldığı görülmektedir. 2018 yılında İİMEK'lerde alınmış olan örnek karar ve uygulamalardan bazılarına aşağıda yer verilmektedir:

Suriyelilerin İşgücü Piyasasına Kazandırılmaları: Isparta'da yapılan toplantıda; Suriyelilerin kayıt dışı istihdamını azaltmak ve tarım sektöründe işgücü ihtiyacını karşılamak maksadıyla ikamet izni bulunan ve geçici koruma kapsamı altında olan yabancılardan, mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde çalışmak isteyenlerin çalışma izin muafiyet belgesi almalarını sağlamak üzere ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla hasat dönemi öncesi toplantı yapılması kararı alınmıştır.

Çocuk İşçiliğiyle Mücadele: Van'da yapılan İİMEK toplantısında; Van şehir merkezi ve ilçelerinde sokakta çalışan, çalıştırılan veya dilendirilen çocukların bedensel, ruhsal, ahlaki ve psiko-sosyal gelişimlerini desteklemek, aile ortamında yaşamlarını sağlamak, okula kazandırmak, çocuk işçiliğinin önüne geçmek ve kötü alışkanlıklar edinmelerini önlemek maksadıyla Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nün başlattığı çalışmaya ilgili ve paydaş kurumların da gerekli katkıda bulunması kararı alınmıştır. Antalya'da yapılan toplantıda; tarım ve sanayide çalışan çocuklar açısından veri bulunmadığı belirtilmiş, hayata geçirilecek proje ile bu sektörlerde çalışan çocukların ve ailelerinin tespit edileceği ifade edilmiştir. Proje için öncelikle kaynak temin edilmesi, akabinde projenin başlatılması yönünde karar alınmıştır. Kahramanmaraş'taki İİMEK toplantısında; çocuk işçiliğinin önüne geçilmesi noktasında sivil toplum kuruluşları ve işverenlerle görüşülerek işçilerin ilgili mevzuatta belirtilen usul ve esaslara uygun olarak çalıştırılması ve çocukların kanunen çalıştırılabileceği meslekler hakkında bilgi verilmesi, eğitime meyilli olan çocukların Çıraklık Eğitim Merkezi Müdürlüklerine yönlendirilmesi yönünde karar alınmıştır. Kocaeli II. İİMEK olağan toplantısında Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce 12 Haziran "Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele" gününde İzmit Merkez yürüyüş yolunda kurulan stantlarda çocuk işçiliği konusunda farkındalık oluşturma çalışmalarının yapılması kararı alınmıştır.

Üniversite Öğrencilerinin Staja Yönlendirilmesine Yönelik Faaliyetler: Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin staj sorununun çözümüne yönelik olarak, mesleki eğitim mevzuatında "staj" ve "klinik uygulama"

kavramlarının açık bir biçimde tanımlanması ihtiyacı çerçevesinde ilgili kurum temsilcileri tarafından (Sağlık Bilimleri Fakültesi, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü) düzenli olarak ortak toplantıların yapılmasına ve bunun bir takvime bağlanmasına karar verilmiştir. Kars'ta yapılan İİMEK toplantısında, Ekim ayındaki olağan toplantıda hâlihazırda işyerinde staj gören başarılı öğrencilerin mezun olduktan sonra sanayi ve hizmet sektöründe yer almak kaydıyla işbaşı eğitim programlarından faydalanmasına yönelik bir çalışma yürütülmesine ve bu kapsamda beceri eğitimi yaptıran okullardaki koordinatörler aracılığıyla işyerlerinden talep toplanmasına karar verilmiştir. Kütahya II. İİMEK olağan toplantısında ise İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından eğitim kurumlarının 8. sınıf öğrencileri arasından belirlenen 100 kişilik gruba meslek tanıtımı yapmak üzere Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası tarafından belirlenecek işyerlerine ziyaret düzenlenmesine karar verilmiştir.

7. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Sosyal diyaloğun hayata geçirilmesi, yerel – merkez işbirliğinin geliştirilmesi ve sorunlara pratik çözümler üretilmesi noktasında İİMEK'ler yadsınamaz bir öneme sahiptir. Bununla birlikte 2018 yılı Kurul faaliyetleri incelendiğinde; yerelde istihdam ve mesleki eğitime ilişkin pek çok sorunun henüz tam manasıyla çözülemediği, Kurulların etkinliğinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Valiler, Kurul başkanı sıfatıyla İİMEK'lerin etkinleştirilmesi noktasında büyük bir işleve sahiptir. Bu etkinliğin hayata geçirilmesini teminen Valilerin Kurullara tam katılım sağlaması ve İİMEK'lerin hususiyetinin bilinci ile hareket etmesi gerekmektedir.

Mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları ve toplum yararına programların düzenlenmesi, mesleki eğitim veren okullarda açılacak ya da kapatılacak bölümlerin tespiti gibi kararlar gerekli olmasına karşın, Kurul faaliyetleri içerisinde yoğun olarak yer almaktadır. Bu durum; alınan kararların Kurulların istihdam ve mesleki eğitimin dışına çıkamamasına neden olmaktadır. Kurulların daha işlevsel hale gelmesi için özel politika gerektiren gruplara yönelik çalışmaların artırılarak sürdürülmesi gerekmektedir.

Kurul toplantılarına katılan üyelerin; Kurulun ve Kurulun aldığı kararların öneminin farkında olan ve yüksek sorumluluk bilinci taşıyan yeniliğe açık kişiler arasından seçilmeleri hayati bir işleve sahiptir. Özellikle Yürütme Kurulu üyeleri, yeterli donanıma sahip ve Kurula yön gösterebilecek tespitlerde bulunabilecek kişiler arasından seçilmelidir.

Öte yandan Kurulların önemli işlere imza atabilmelerini temin etmek için, Kurul üyelerinin yılda dört defa yapılan toplantıların yanı sıra diğer zamanlarda da iletişim ve işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde, Kurulların etkinliği artırılıp, istihdam ve mesleki eğitim noktasında isabetli kararlar alınabilecektir.

Belirli aralıklarla Kurul üyelerine gündemde olan konular hakkında bilgilendirmede bulunulması ve üyelerin istihdam ve mesleki eğitim konularında güncel gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Genel Müdürlükten illere yapılan İİMEK ziyaretlerinin bu anlamda faydalı olduğu görülmektedir.

Kurumumuz tarafından gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları ile işgücü piyasasının ve işverenlerin deyim yerindeyse nabzını tutulmaktadır. Bundan dolayı, Kurulda

kararlar alınırken söz konusu bu araştırmalarda çıkan sonuçların referans alınması fayda sağlamaktadır.

Özel politika gerektiren grupların istihdama kazandırılması işgücü piyasasının öncelikleri arasında yer almaktadır. Kurullarda, bu gruplara yönelik sağlıklı kararların alınabilmesi için öncelikle Kurul üyelerinin bu gruplar hakkında bilgilendirilmesi ve farkındalık düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

Yapılan gözlemler neticesinde Kurulların işleyişine dair çeşitli sorunların olduğu değerlendirilmektedir. Bu sorunların başlıcaları; Kurul üyelerinin toplantılara gereken önemi vermemeleri, toplantılara hazırlıksız gelmeleri ve alınan kararlar noktasında aktif rol oynamamaları, toplantı dışında istihdam ve mesleki eğitime ilişkin görüş alışverişinin düşük düzeyde kalması, ilde toplantının sadece Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından sahiplenilmesi, toplantılarda alınan kararların çoğunlukla mesleki eğitim verilen eğitim kurumlarında bölüm açma ve kapatmanın ötesine geçmemesi şeklinde sıralanabilmektedir.

Kurul üyelerinin toplantılara gereken hassasiyeti göstermeleri, alınan kararlarda aktif rol oynamaları, özellikle istihdam ve mesleki eğitim konularında yaşanan gelişmeleri takip etmeleri, Kurulların etkinleşmesi açısından zaruridir. Ayrıca Kurul üyesi olmayan kurum ve kuruluşlar ile sosyal taraflarla yakın bir işbirliği içerisinde olunması ve ilin işgücü piyasası ihtiyaçlarına yönelik projelerin yürütülmesi önemli görülmektedir. Bu yolla sosyal diyalog mekanizması etkili bir biçimde işletilerek ülkemizin beşeri sermayesine ve ekonomisine ciddi katkılar sağlanabilecektir.

Ülkemizin en mühim sorunları arasında yer alan işsizlik konusunun çözüme kavuşturulması noktasında merkezde çok çeşitli çalışmalar yapılmakta ve kararlar alınmaktadır. Ancak yapılan bu çalışma ve alınan bu kararların verimli ve etkili olmalarını sağlamak için yerelden gelecek katkı hususi bir role sahiptir. Bu katkıyı sağlayacak temel mekanizma olan İİMEK'lerin etkinlik ve verimlilik düzeyindeki gelişmeler, Kurumumuz ve ülkemiz açısından yadsınmaz bir öneme sahiptir. Bu itibarla, İİMEK'ler ülkemizi 2023 Vizyonuna taşıyacak olan temel konularda çok çeşitli çalışmalar yapmaya devam edeceklerdir.

www.iskur.gov.tr

www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr
www.iskur.gov.tr